

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ**

**«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың  
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»  
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының  
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ  
XX Международной научной конференции  
студентов и молодых ученых  
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**PROCEEDINGS  
of the XX International Scientific Conference  
for students and young scholars  
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**2025  
Астана**

УДК 001(06)  
ББК 72я631  
F96

**«GYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың  
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная  
научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE  
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for  
students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:  
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас  
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті  
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young  
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник  
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по  
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)  
ББК 72я431  
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия  
ұлттық университеті, 2025

1836.	Мухтар А.З.	Тұрақты логистиканың болашағы: жасыл технологиялар мен инновациялар	7802
1837.	Өміржан Д.С.	Международный транспортный коридор «Север-Юг»: перспективы и вызовы	7807
1838.	Пулатов М.М., Пулатова М.Ж.	Способы усиления пропускной и провозной способности железнодорожного участка Ангрэн – Пап	7812
1839.	Смагулова А.Е.	Преимущества и вызовы применения технологии Блокчейн в логистике	7815
1840.	Серикова Д.Б.	Көлік-логистика саласындағы цифрлық экожүйелерді қалыптастыру және дамыту. (Қазақстандық логистикалық кәсіпорындар мысалында)	7820
1841.	Солод А.И.	Повышение безопасности движения на основе применения кольцевых пересечений	7826
1842.	Темирханұлы Т.	Повышение качества транспортного обслуживания пассажиров	7829
1843.	Тохиров О.З., Рустамжонов Б.Э.	Определение количества приемо-отправочных путей железнодорожной грузовой станции «К» в условиях увеличения объемов перевозок	7833
1844.	Шаймардан Д.Т.	Қойма логистикасындағы заманауи ақпараттық технологиялар	7836
1845.	Шүрекен Д.А., Алтаев Н.С.	Цифрлық трансформация жағдайында логистикалық процестерді оңтайландыру	7839

## СОДЕРЖАНИЕ

### СЕКЦИЯ 13 ОБРАЗОВАНИЕ

#### ПОДСЕКЦИЯ 13.1 ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ НА ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКАХ

1846.	<b>Abdushukurova Zh. F., Aripbek S. B.</b>	Is multilingualism making us more emotionally intelligent? A cognitive science perspective	7844
1847.	<b>Akhan A., Berdibay D.</b>	Six levels of thinking: applying bloom's taxonomy in education	7846
1848.	<b>Akim A.</b>	Digital tools in language learning:	7848

		advancing lexical-grammatical skills of secondary school students	
1849.	<b>Ermekova R., Amzina K., Adambay Sh.</b>	Methods of using icts in teaching english language in kazakhstan	7852
1850.	<b>Baltabai S.K.</b>	Top online platforms for improving listening skills in foreign language teaching	7856
1851.	<b>Imangaliyeva M.</b>	Analyzing the impact of open educational resources on academic achievement	7862
1852.	<b>Kaldybay M.</b>	Self - study in learning foreign language	7866
1853.	<b>Konakbayeva A.B.</b>	From conventional to multimodal reading: new approaches in teaching english	7869
1854.	<b>Ryskulbek A. Kh., Kaliyeva A. A.</b>	Modern innovations in teaching foreign languages	7873
1855.	<b>Shander D.</b>	The english language acquisition: Why are you still unable to speak it?	7878
1856.	<b>Tangatar A.</b>	The role of graphic organisers in teaching writing skills	7882
1857.	<b>Yerbulatova Zh. M.</b>	Modern innovations in teaching foreign languages	7886
1858.	<b>Zhangabek A. O.</b>	Digital storytelling in efl: enhancing writing and reading skills	7889
1859.	<b>Абай Е. С.</b>	Ағылшын тілі сабақтарында қолданылатын пікірталас әдісі туралы	7896
1860.	<b>Акимбекова К.Ж.</b>	Феномен фальшивой дружбы в рассказе оскара уайльда «преданный друг»	7898
1861.	<b>Донбаева А. А.</b>	Использование аутентичных текстовых материалов при обучении чтению в целях повышения мотивации к изучению иностранного языка	7903

1862.	<b>Дүйсенғали Б. Ж., Ақылбаева Ж. Қ.</b>	«Shadowing» (көлеңкелі қайталау) әдісінің білім беру құралы ретінде оқушылардың тыңдау және сөйлеу дағдыларын дамытуға әсері	7907
1863.	<b>Жаңабай Д. А.</b>	Оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамыту үшін көркем әдебиетті пайдалану	7910
1864.	<b>Кайратова А. К.</b>	Современные технологии в обучении иностранным языкам: инновации и перспективы	7912
1865.	<b>Кульжин Қ. Н.</b>	Повышение мотивации и учебной активности обучающихся через нейросетевые технологии в веб-приложениях	7915
1866.	<b>Ма мырова Ф. Н.</b>	Инновационные технологии в реализации когнитивно-лингвокультурологического подхода к обучению иностранным языкам в вузе	7919
1867.	<b>Нәрібек Б. С.</b>	Мектептегі ағылшын тілін оқыту үдерісіне мобильді құрылғыларды кіріктіру	7924

**ПОДСЕКЦИЯ 13.2 КОНСОЛИДАЦИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ РЕСУРСОВ В ГЛОБАЛИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ**

1868.	<b>Amirbekov M. M., Makhambetova Zh. T.</b>	The problem of bullying among adolescents in the republic of kazakhstan	7926
1869.	<b>Bektaу N.S.</b>	Review on the effectiveness of digital teaching tools in the school education process	7929
1870.	<b>Kaliyeva A. A., Ryskulbek A. Kh.</b>	Enhancing students' motivation and engagement through inquiry-based learning	7931
1871.	<b>Tazhibay A. M.</b>	Influence of professional guidance for the effective career choice	7937
1872.	<b>Аубакирова С. Т.</b>	Тілдік білім – құндылық бағдар қалыптастырудың маңызды құралы	7942
1873.	<b>Амангелди Д.</b>	Балалардың даму қабілеттіліктеріне деген кеңістікті қалыптастырудағы	7947

		шахмат ойынының маңызы	
1874.	<b>Әшір А. С.</b>	Аз қамтылған отбасындағы балаларды мектеп ортасына әлеуметтендіру	7950
1875.	<b>Әшір А. Т.</b>	Ерекше білім беру қажеттіліктері бар бастауыш сынып оқушыларын психологиялық қолдау	7953
1876.	<b>Байтуған Г.</b>	Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу тілін дамытуда цифрлық технологияларды пайдалану	7956
1877.	<b>Гайсин А. И.</b>	Сущность понятия «эмоциональное неблагополучие студентов»	7959
1878.	<b>Горбунова К. В.</b>	О психологической природе ценностных представлений как регуляторов поведения личности	7962
1879.	<b>Дарбаева Г. Қ.</b>	Цифрлық дәуірде педагог-психологтардағы кәсіби Стресс мәселелері	7966
1880.	<b>Даулетқызы А.</b>	Режиссерлік ойын арқылы баланың байланыстырып сөйлеуін дамыту	7969
1881.	<b>Джаппарова Л.А.</b>	Университет жағдайында шетел студенттерін әлеуметтік-педагогикалық қолдауды ұйымдастыру	7973
1882.	<b>Дихан А. Б.</b>	Жаңа форматтағы педагогиканың даму үрдісі мен мәселелері	7976
1883.	<b>Ерқасым Н. Т.</b>	Аз қамтылған отбасы балаларын әлеуметтік бейімдеудің педагогикалық шарттары	7980
1884.	<b>Ермекова С. А.</b>	Метанавык целеполагания: возможности развития через систему профессиональной ориентации	7984
1885.	<b>Жапекова М. Н.</b>	Жасөспірім оқушылардың әлеуметтік ортадағы қарым-қатынасына эмоционалды интеллекттің ықпалы	7988
1886.	<b>Жумабай Ә. К.</b>	Жеткіншектердің бос уақытын ұйымдастыру мәселелері	7993
1887.	<b>Жумабекова Ф.</b>	Синдром самозванца среди зуммеров: влияние цифровых технологий и социально-культурных факторов	7998
1888.	<b>Задаев О. Т.</b>	Болашақ әлеуметтік педагогтердің басқарушылық құзыреттілігін қалыптастыру: теориялық және	8001

		практикалық аспектілер	
1889.	<b>Исмаил Н.</b>	Балалар үйіндегі жеткіншектерді еңбекке баулуды әлеуметтік-педагогикалық қолдаудың жүйесі	8003
1890.	<b>Кабдуалиева А. Ж.</b>	Корпоративная культура как инструмент повышения эффективности деятельности образовательной организации	8006
1891.	<b>Кошенова М. М.</b>	Ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынастың заманауи көрінісі	8011
1892.	<b>Кудайбергенова А. Т.</b>	Жасөспірімдердің оқу мотивациясын қалыптастыру мүмкіндіктері	8015
1893.	<b>Кулдашева Н.У.</b>	Студенттердің психологиялық денсаулығын зерттеу ерекшеліктері	8017
1894.	<b>Кулдашева Н.У. Ырымбаева Н. А.</b>	Болашақ педагогтардың цифрлық мәдениетін дамыту жолдары	8020
1895.	<b>Кульмагамбетова Г. С.</b>	Процесс ознакомления с предметным миром как инструмент развития словарного запаса у детей младшего дошкольного возраста	8023
1896.	<b>Куршева А. В.</b>	К проблеме влияния родительского стиля воспитания на развитие самооценки у детей	8028
1897.	<b>Кусаинова Т. К.</b>	Библиотерапия арқылы жеткіншектердің құндылық қатынастарын қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық негіздері	8032
1898.	<b>Қабдулуахит М. Б.</b>	Мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеу дағдарымын бағалау	8035
1899.	<b>Лукашкина А. Т.</b>	О некоторых психологических проблемах детской одаренности	8039
1900.	<b>Моминова Г. М.</b>	Творческий потенциал школьников как фактор успешной академической социализации	8043
1901.	<b>Мұратқызы А., Байтана Ә. Е.</b>	Театр педагогикасы тарихының оқушылардың бос уақытын ұйымдастыруда қолданылуы	8046
1902.	<b>Мұратова Д. Т.</b>	Арт-терапия әдістерімен жасөспірімдердің өзіндік қарым-	8051

		қатынасын оңтайландыру	
1903.	<b>Нуриева Д. Р.</b>	Цифровая трансформация педагогики: роль информационных технологий в повышении квалификации преподавателей	8055
1904.	<b>Сабыржан А. Б.</b>	Эмиль реджио педагогикасы негізінде балалардың байланыстырып сөйлеуін қалыптастырудың мүмкіндіктері (ересек топ)	8059
1905.	<b>Сарқыт Е. М.</b>	Ж.Аймауытовтың қазақ тілін оқыту әдістемесі: жаңартылған білім беру мазмұны және әлемдік әдістемелік ұстанымдармен сабақтастық	8062
1906.	<b>Соколова К. И.</b>	Исследование трудностей обучения студентов с СДВГ	8065
1907.	<b>Спандияр П. Ж.</b>	Инновациялық мектептер жағдайында жеткіншектердің мамандық таңдау мотивациясын қалыптастыру	8069
1908.	<b>Сұлтанова А. Н.</b>	Жобалық оқыту әдісі оқушылардың мотивациясын арттыру құралы ретінде	8072
1909.	<b>Тайгарина А. Э.</b>	Психикалық дамуы тежелуі бар бастауыш сынып оқушыларының инклюзивті ортаға бейімделу ерекшеліктері	8076
1910.	<b>Тұрлыбаева Ж. С.</b>	Шетелдік оқушыларды қазақстанның білім беру жағдайына бейімдеудің ерекшеліктері	8079
1911.	<b>Туранова А. А.</b>	Бейімдік дене шынықтыру арқылы аутизм синдромы бар балаларды әлеуметтік ортаға бейімдеу	8082
1912.	<b>Хайруллина Д. Е.</b>	Мектептегі кәсіби бағдар беру жұмысы негізінде жасөспірімдердің саналы кәсіп таңдауын жетілдіру	8085
1913.	<b>Чикова И. В.</b>	О некоторых аспектах развития субъектности студента вуза: реалии и перспективы	8094
1914.	<b>Шарапатова Р. Ж.</b>	Бесінші сынып оқушыларын негізгі мектепке бейімдеу	8097

**ПОДСЕКЦИЯ 13.3 АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ  
РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА**

1915.	<b>Аблаева Н. М., Волчихин А.А.</b>	Проблемы физического развития в современном мире у подростков.	8101
1916.	<b>Актаева А.Г., Мысан В.В.</b>	Использование современных технологий (виртуальная реальность (vr) и цифровые тренажеры) в обучении и подготовке спортсменов и учащихся в возрасте 16-21 года.	8104
1917.	<b>Алдабергенова Ж.Б.</b>	Күш төзімділікті дамыту маңызы.	8106
1918.	<b>Амантаева А.Б.</b>	Биологические ритмы стрелков: влияние режима дня на точность.	8107
1919.	<b>Асылханова Л.Д.</b>	Құзыреттілік тәсілін қолдану арқылы 8 сынып оқушыларының ағылшын тіліндегі биология бойынша білім сапасын арттыру.	8112
1920.	<b>Әшірбай Б.Қ.</b>	Қазақстан республикасындағы есірткілікті үгіттеу: журналистикалық зерттеу.	8115
1921.	<b>Әшірбай Б.Қ.</b>	Қазақстандағы есірткіге тәуелділіктің қазіргі бейнесі және жастардың пікірі.	8118
1922.	<b>Бусурман Д. Қ.</b>	Оптимизация тренировочного процесса в беге на средние и длинные дистанции для школьников.	8124
1923.	<b>Бейсекеева А.</b>	Особенности подготовки дзюдоистов к соревнованиям различного уровня..... .....	8127
1924.	<b>Бактыбай Н.К.</b>	Жас боксшылардың дене қасиеттерін жетілдіру әдістері.	8128
1925.	<b>Бақытжан Н.</b>	Қазақтың ұлттық ойындары арқылы ойлау қабілеттері дамыту.	8133
1926.	<b>Бойцова З.</b>	Влияние психологической подготовки на результаты спортсменов в стендовой стрельбе.	8136
1927.	<b>Болатов Б.Б.</b>	Бокспен айналысатын 10-12жастағы балалардың физикалық қасиеттерін дамыту әдістемесі.	8138
1928.	<b>Гончарук А.А.</b>	Современные тенденции предмета физическая культура в общеобразовательной школе.	8140
1929.	<b>Гуралевич Н.</b>	Роль капитана в организации командной игры в волейболе.	8142
1930.	<b>Даулет Д. Қ.</b>	Психологическая подготовка дзюдоистов на соревнованиях.	8144
1931.	<b>Дәуренбек А.</b>	Дене шынықтырудың адамның ақыл-ой қызметіне әсері.	8146

1932.	<b>Достов И. Б.</b>	Бес асық қазақ халқының ойыны және оның қазіргі қоғамдағы маңызы туралы.	8150
1933.	<b>Дауменов А.Б., Хамзин С.О.</b>	История развития бокса как спортивной дисциплины.	8153
1934.	<b>Елшибек Б.Ч., Ем Н.С.</b>	Влияние занятий физической культурой на развитие когнитивных функций у детей младшего школьного возраста (7-10 лет).	8155
1935.	<b>Ержанқызы А.</b>	Волейбол арқылы 11-12 жас аралығындағы жасөспірімдердің физикалық қасиеттері мен дене дамуын арттыру.	8158
1936.	<b>Есіркеп Қ. Ж.</b>	Бастауыш сыныпта ойыны арқылы балалардың логикалық ойлауын дамыту.	8160
1937.	<b>Еспембетова Г.</b>	Дене шынықтыру құралдарын қолданудың педагогикалық технологиялары көмегімен жас еркін күрескерлердің дене қасиеттерін дамыту.	8164
1938.	<b>Жемпеисова Ә.</b>	Дене тәрбиесі барысында үйрету және дамыту негіздері.	8165
1939.	<b>Жолдубаев А.А., Кожегалденов А.Г.</b>	Роль бокса в физическом развитии подростков: влияние на здоровье, мотивацию и социальную адаптацию.	8169
1940.	<b>Жулсаитова Г.Е.</b>	Жаһандану жағдайында қазақтың ұлттық сәндік қолданбалы өнерінің рөлі.	8171
1941.	<b>Закутняя С. Н.</b>	Этические аспекты организации и проведения сурдлимпийских игр: взгляд тренеров и спортсменов.	8174
1942.	<b>Иванова Д.</b>	Влияние волейбола на физическое и психологическое развитие подростков.	8180
1943.	<b>Изтаев Н.А.</b>	Кибер алаяқтыққа қарсы тұрудағы құқықтық зерттеу: заманауи тенденциялар және әлемдік тәжірибелер.	8183
1944.	<b>Иргетаева Т.М.</b>	Жасөспірімдер волейболы: болашақ чемпиондарды тәрбиелеуді жетілдіру.	8187
1945.	<b>Ильясов Ә. Е.</b>	Жоо - дағы дене шынықтырудағы денсаулық сақтау технологиясы.	8190
1946.	<b>Косенкова М.И.</b>	Изменения в организме юношей и девушек в возрасте 18-23 года под влиянием силовых тренировок с отягощением.	8192
1947.	<b>Какен А.Д.</b>	14-15 жас аралығындағы баскетболшылардың жылдамдық-	8195

		күш қабілеттерін дамыту әдістемесі.	
1948.	<b>Какимжан Н.</b>	Дене тәрбиесінің жаңа технология арқылы баланы оқыта отырып, өз бетінше шешім қабылдауға дағдыландыру.	8197
1949.	<b>Күнтуған Ж.М.</b>	Қазақстандағы ауа ластануы мен басқа да экологиялық аспектілеріне қатысты жаңа мемлекеттік құжаттарын талдау.	8201
1950.	<b>Құрманова Ж. Қ.</b>	Гендерные особенности судейства в волейболе: сравнительный анализ эффективности мужчин и женщин в роли арбитров.	8204
1951.	<b>Касымова М.А.</b>	Влияние карате на показатели выносливости у спортсменов 15–17 лет.	8208
1952.	<b>Косенкова М.И.</b>	Изменения в организме юношей и девушек в возрасте 18-23 года под влиянием силовых тренировок с отягощением.	8211
1953.	<b>Лазарь Д. Д., Сериков Т.Р.</b>	Формирование командной работы, через спортивные игры.	8214
1954.	<b>Мамырхан Н.</b>	Баскетбол секциясында шұғылданатын 12-13 жас жасөспірімдердің дене дайындығы мен функционалдық жағдайын дамыту әдістемесі.	8216
1955.	<b>Мухтарова А.</b>	Дене шынықтыру физиологиялық және биохимиялық негіздері.	8218
1956.	<b>Mukhanova К.В.</b>	The impact of sports on society.	8222
1957.	<b>Нүсіпақын А.</b>	Болашақ дене шынықтыру мұғалімінің әдістемелік белсенділігін арттыру жолдары.	8224
1958.	<b>Нугманова Г. М.</b>	Ұлттық ойындардың оқушыларға үйрете отырып, бала бойындағы негізгі қасиеттерінің дамыту ерекшелігі.	8227
1959.	<b>Оразғалиев А., Маратов Ч.</b>	Футбол и образование: совмещение спорта и учёбы.	8232
1960.	<b>Нурмагамбетова К. К.</b>	Спортивная акробатика и олимпийское движение: барьеры и перспективы включения.	8234
1961.	<b>Петренко Д.</b>	Особенности тренировочного процесса спортсменов по академической гребле.	8236
1962.	<b>Подсухина Е.Е.</b>	Особенности психологической подготовки связующего игрока в профессиональном волейболе.	8238
1963.	<b>Рахимова Ж.</b>	Реабилитация травм в волейболе.	8243
1964.	<b>Ракишев Ж.С.</b>	Көшбасшылық – жастардың жеке тұлғалық дамуының негізі.	8245

1965.	<b>Рахимова Ж.</b>	Профилактика и реабилитация в волейболе.	8247
1966.	<b>Серікбай А.</b>	Дене шынықтыру жаттығуларының оқушылардың ағзасына тигізетін әсері.	8250
1967.	<b>Серікова З.Қ.</b>	Джиу-джитсуда (файтинг) техникалық-тактикалық іс-қимылдардың оқу процесін құру ерекшеліктері.	8254
1968.	<b>Серикбаев Б.Т.</b>	Дене шынықтыру мен спортты дамытудың өзекті мәселелері, үрдістері мен перспективалары.	8257
1969.	<b>Сирлибаев М.К.</b>	Білім берудегі гендерлік көзқарас мәселелері бойынша дене шынықтыру мұғалімдерінің құзыреттілігін дамыту.	8259
1970.	<b>Сұлтанов Б.Е.</b>	Влияние сотрудничества с тренером на карьеру и достижение спортсмена.	8264
1971.	<b>Сұңғатолла М.</b>	Профилактика травм у юных баскетболистов: анализ наиболее частных повреждений и методы их предотвращения.	8266
1972.	<b>Темірғали Т.А., Басшибаев А.А.</b>	Травмы в греко-римской борьбе: причины и профилактика.	8269
1973.	<b>Тасқын А.</b>	Студент жастардың дене тәрбиесімен үнемі айналысулары салауатты өмір салтын қалыптастыру негізі.	8271
1974.	<b>Темиргалиева С.Е.</b>	Современные вызовы и перспективы развития системы образования и воспитания в республике казахстан.	8275
1975.	<b>Тлемисова К.К.</b>	Психология победителя: что отличает чемпионов в волейболе.	8278
1976.	<b>Toleukhanova А.А.</b>	Factors contributing to the termination of athletic careers among sports major students.	8282
1977.	<b>Төрегелді А.</b>	Дайындықтың бастапқы кезеңінде 9-10 жас каратэшілерге спорттық қозғалыстарды үйретудің техникасы мен әдістемесі.	8284
1978.	<b>Тюлюбаев Д.</b>	Психологическая подготовка спортсменов в тхэквондо: методы повышения устойчивости к стрессу на соревнованиях.	8286
1979.	<b>Тюлюбаев Д., Кагенов А.</b>	Физическое развитие детей 4–5 классов с использованием цифровых технологий в подвижных играх.	8288
1980.	<b>Тюлюбаев Д.Б.,Кагенов А.Р.</b>	Психологическая подготовка спортсменов в тхэквондо: методы	8289

		повышения устойчивости к стрессу на соревнованиях.	
1981.	<b>Тлеуберген А.Ж., Айтореева М.А.</b>	Дене шынықтыру мен спорттың тұлға дамуына ықпалы.	8292
1982.	<b>Умирова Д. Р.</b>	Развитие двигательных навыков у детей младшего дошкольного возраста с помощью физкультурных праздников.	8294
1983.	<b>Ушенина Е.С.</b>	Оздоровительные физические упражнения при внутренних факторах риска у учащихся 9 классов.	8296
1984.	<b>Ушенина Е.С.</b>	Методы оценки психологического состояния спортсменов по пауэрлифтингу и их эффективность.	8302
1985.	<b>Фарит Ж.</b>	Әйелдердің еркін күресіндегі психологиялық қолдау мен қамтамасыз ету ерекшеліктері туралы.	8306
1986.	<b>Хватюк Д.</b>	Травмы в пауэрлифтинге: причина и профилактика№	8308
1987.	<b>Шилибаев Н.А.</b>	Орта мектеп жасындағы оқушылардың техникалық дайындағының әдістемелік ерекшеліктері.	8311
1988.	<b>Шилибаев Н.А.</b>	Спорттық ұйымдардағы қаржылық менеджмент.	8313

5. Шульженко А.В., Простяков А.А., Гришина Н.В. Трансформация педагогики в контексте развития цифрового общества // Психология и педагогика служебной деятельности. 2023. №4. С. 181-186.

6. Нуриева Д.Р. Содержание и структура информационной компетентности педагога высшей школы / Д. Р. Нуриева // Человек. Общество. Культура. Социализация : материалы XX Международной молодежной научно-практической конференции, Уфа, 18 апреля 2024 года. – Уфа: Башкирский государственный педагогический университет им. М. Акмуллы, 2024. С. 253-259.

7. Бурганова Л.А., Юрьева О.В. Готовность вузовских преподавателей к работе в цифровой образовательной среде: компетентностный подход / Вестник экономики, права и социологии. № 2. С. 67-72.

8. Воронова, М. В. Необходимость внедрения цифровой педагогики в период цифровой трансформации экономики / М. В. Воронова // Вестник ИМСИТ. – 2023. – № 3(95). – С. 23-24.

9. Нуриева Д.Р. К вопросу о формировании компетентностного профиля педагога высшей школы / Д. Р. Нуриева, Л. В. Вахидова // Традиции и инновации в национальных системах образования: Материалы Международной научно-практической конференции в рамках Национального педагогического форума, Уфа, 30 ноября – 02 2023 года. – Уфа: Башкирский государственный педагогический университет им. М. Акмуллы, 2023. – С. 304-307.

## ӘОЖ 373.2

### ЭМИЛЬ РЕДЖИО ПЕДАГОГИКАСЫ НЕГІЗІНДЕ БАЛАЛАРДЫҢ БАЙЛАНЫСТЫРЫП СӨЙЛЕУІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ (ЕРЕСЕК ТОП)

**Сабыржан Айғаным Бекжанқызы**

[asabyrzhan0789@gmail.com](mailto:asabyrzhan0789@gmail.com)

В01201- «Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу» БББ 3 курс студенті,

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университеті, Астана қаласы

Ғылыми жетекшісі - п.ғ.д., профессор Жиенбаева С.Н.

Қазіргі мектепке дейінгі білім беру жүйесінде балалардың байланыстырып сөйлеуін дамыту өзекті мәселе болып отыр. Балалардың өз ойын еркін, жүйелі және түсінікті жеткізе алуы – олардың коммуникативтік құзыреттілігінің негізгі көрсеткіштерінің бірі. Бұл дағды баланың әрі қарайғы білім алуында, әлеуметтік ортаға бейімделуінде маңызды рөл атқарады. Соңғы жылдары мектепке дейінгі білім беруде баланың өзіндік қабілеттерін, шығармашылық ойлауын және қызығушылықтарын ескеретін жаңа әдістерге баса назар аударылуда. Соның ішінде Эмиль Реджио педагогикасы – балалардың еркін дамуына, өзін-өзі тануына және қоршаған ортамен қарым-қатынасына ықпал ететін тиімді бағыттардың бірі. Бұл әдістің басты ерекшелігі – баланы пассив қабылдаушы емес, белсенді зерттеуші ретінде қарастыруында[1].

Эмиль Реджио педагогикасы – XX ғасырдың екінші жартысында Италияда пайда болған баланы дамытуға бағытталған ерекше білім беру жүйесі. Бұл әдісті негізін қалаушы Лорис Малагуцци баланы өз бетінше ойлай алатын, шығармашылыққа бейім тұлға ретінде қарастырды. Оның пікірінше, әрбір бала өзін қоршаған әлемді зерттеуге, өз ойларын білдіруге және жаңа білім алуға табиғатынан қабілетті. Бұл педагогиканың негізгі принциптерінің бірі – баланың қызығушылығын басшылыққа алу [2]. Балалар белгілі бір

тақырыпқа қызыққан кезде, тәрбиеші олардың зерттеуіне жағдай жасайды. Осылайша, оқу процесі табиғи әрі баланың ішкі қажеттілігіне сай ұйымдастырылады.

Эмиль Реджио әдісінде баланың қоршаған ортамен байланысына ерекше мән беріледі. Балабақшада арнайы ұйымдастырылған кеңістік, түрлі материалдар мен көрнекіліктер баланың сөйлеу дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, балалардың өзара қарым-қатынасы, топтық жұмыс пен диалогтық әдістер олардың байланыстырып сөйлеуін жетілдіруге көмектеседі. Бұл әдіс дәстүрлі оқыту тәсілдерінен айтарлықтай ерекшеленеді [3]. Мұнда балалар дайын білімді қабылдаушы емес, оны өз тәжірибесі арқылы меңгеруші ретінде қарастырылады. Олардың сұрақ қоюы, талқылауы, пікір алмасуы – байланыстырып сөйлеуді дамытудағы негізгі құралдардың бірі. Төмендегі 1-кестеде Эмиль Реджио әдісінің дәстүрлі әдістен ерекшелігі көрсетілген.

Кесте 1. Эмиль Реджио әдісінің дәстүрлі әдістен ерекшелігі

Эмиль Реджио педагогикасының ерекшеліктері	Дәстүрлі оқыту әдістерінен айырмашылығы
Баланың қызығушылығына негізделген	Мұғалімнің дайын бағдарламасы басшылыққа алынады
Тәжірибе арқылы білім алу	Теориялық білімге басымдық беріледі
Балалар арасындағы белсенді қарым-қатынас	Балалар көбіне тыңдаушы рөлінде болады
Көрнекілік пен шығармашылыққа баса назар аударылады	Оқулықтар мен жаттығуларға сүйенеді
Балалар жобалар арқылы зерттеу жүргізеді	Оқу процесі алдын ала жоспарланған

Эмиль Реджио әдісінің осындай ерекшеліктері мектепке дейінгі балалардың байланыстырып сөйлеуін дамытуда үлкен рөл атқарады[3]. Келесі бөлімде ересек топтағы балалардың сөйлеу дағдыларын дамыту ерекшеліктерін қарастырамыз. Мектепке дейінгі ересек топ балалары (5-6 жас) сөйлеу дағдыларының қарқынды даму кезеңінде болады. Бұл жаста олардың сөздік қоры байиды, сөйлем құрылымы күрделене түседі, өз ойларын жүйелі түрде жеткізу қабілеті артады. Сондықтан байланыстырып сөйлеуді дамыту үшін арнайы әдістер мен қолайлы орта қажет. Ересек топ балаларының байланыстырып сөйлеуін дамыту ерекшеліктері төмендегі 2-кестеде көрсетілген.

Кесте 2. Ересек топ балаларының байланыстырып сөйлеуін дамыту ерекшеліктері

Ерекшеліктер	Түсіндірме
Сөздік қордың кеңеюі	Балалар жаңа сөздерді белсенді қолдана бастайды, олардың мағынасын тереңірек түсінеді.
Сөйлемдердің күрделенуі	Қысқа сөйлемдерден толық, мағыналық байланысы бар сөйлемдерге көшу байқалады.
Сюжеттік әңгімелеу	Балалар оқиғаларды ретімен баяндауды үйренеді, кейіпкерлер мен оқиғалар арасындағы байланысты түсінеді.
Диалогтік қарым-қатынас	Балалар сұрақ қоюға, пікір айтуға, ойын дәлелдеуге дағдыланады.
Эмоционалдық бояуы бар сөйлеу	Интонацияны, мәнерлілікті қолдану қабілеті дамиды, сөйлеу табиғи әрі әсерлі бола түседі.

Бұл кезеңде байланыстырып сөйлеуді дамытуда **тәрбиешінің рөлі** өте маңызды. Балалармен жиі сөйлесу, оларды өз ойын айтуға ынталандыру, пікір алмасуға жағдай жасау – олардың сөйлеу қабілетін жетілдіруге көмектеседі.

Эмиль Реджио педагогикасы балалардың байланыстырып сөйлеуін дамытуда тиімді әдістерді ұсынады. Бұл тәсілдер баланың табиғи қызығушылығын қолдауға, қоршаған ортаны зерттеуге және өз ойын еркін жеткізуге мүмкіндік береді (1-сурет).



Сурет 1. Эмиль Реджио педагогикасы бойынша балалардың байланыстырып сөйлеуін дамытуды тиімді әдістері.

**1. Жобалық жұмыс әдісі.** Жобалық әдіс – балалардың қызықты тақырыптар бойынша зерттеу жүргізіп, өз ойларын байланыстырып сөйлеу арқылы жеткізуіне мүмкіндік беретін тәсіл[4,5]. Мысалы, «Жануарлар әлемі» тақырыбында балалар жануарлар туралы мәліметтер жинап, оларды сипаттап, әңгіме құрастырады.

Жобалық жұмыстың кезеңдері:

1. Тақырыпты таңдау (балалардың қызығушылығына сүйене отырып).
2. Ақпарат жинау (кітаптар, суреттер, видеоматериалдар арқылы).
3. Талдау және пікір алмасу (балалар сұрақ қойып, жауап іздейді).
4. Жобаны таныстыру (коллективтік әңгімелеу, көрме ұйымдастыру).

**2. Визуалды коммуникация құралдарын пайдалану.** Эмиль Реджио педагогикасы балалардың байланыстырып сөйлеуін дамытуда визуалды коммуникация құралдарын кеңінен қолдануға негізделген. Бұл әдіс балалардың өз ойын тек ауызша немесе жазбаша түрде ғана емес, сонымен қатар суреттер, макеттер, сызбалар, графикалар, фотосуреттер және түрлі көрнекі құралдар арқылы жеткізуіне мүмкіндік береді[6]. Мұндай тәсіл сөйлеу дағдыларын дамытуда маңызды рөл атқарады, өйткені ол балалардың танымдық қабілетін арттырып, ақпаратты қабылдау мен өңдеу процесін жеңілдетеді. Осылайша, визуалды әдістерді қолдану баланың сөздік қорын кеңейтумен қатар, оның ойлау қабілетін, қиялын және өзін-өзі көрсету дағдыларын да дамытады. Сондықтан бұл әдістер мектепке дейінгі білім беру жүйесінде ерекше орын алуы қажет.

**3. Диалог пен әңгімелесу арқылы сөйлеу белсенділігін арттыру.** Эмиль Реджио педагогикасында диалогтық әдістер маңызды орын алады. Балаларға ашық сұрақтар қойып, олардың өз ойларын толық жеткізуіне мүмкіндік беріледі.

Мысалы:

- «Сен қалай ойлайсың, бұл оқиға немен аяқталады?»
- «Бұл кейіпкер қандай сезімде болды деп ойлайсың?»
- «Егер сен осы жерде болсаң, не істер едің?»

Осындай сұрақтар балаларды өз ойларын байланыстырып жеткізуге, оқиғаларды талдауға және жаңа идеялар ұсынуға ынталандырады[7].

**4. Рефлексия және өзін-өзі бағалау.** Эмиль Реджио әдісі балаларға өз пікірін айтуға және өз жұмыстарын бағалауға мүмкіндік береді. Балалар жасаған жұмыстарын сипаттап, өз ойларын бөліседі.

Мысалы балалар өздері салған суреттерін сипаттайды, құрдастарының әңгімесін тыңдап, пікір білдіреді, «Маған бұл тапсырмада не ұнады?», «Келесі жолы нені өзгерткім келеді?» деген сұрақтарға жауап береді.

Бұл әдістер балалардың сөйлеу белсенділігін арттырып қана қоймай, олардың сыни ойлауын, пікір білдіру қабілетін және өз жұмысына жауапкершілікпен қарауын дамытады[8].

Әлемдік тәжірибеде Эмиль Реджио әдісінің тиімділігі көптеген зерттеулер арқылы дәлелденген. Педагогикалық тәжірибелер көрсеткендей, бұл әдіспен оқытылған балалар:

- Сөйлеу белсенділігі жоғары болады.
- Оқиғаны ретімен баяндау қабілеті дамиды.
- Диалог барысында өз ойын еркін жеткізеді.
- Сын тұрғысынан ойлау және пікір білдіру қабілеті қалыптасады[9].

### Кесте 3. Эмиль Реджио әдісінің тиімділігіне қатысты салыстырмалы талдау

Көрсеткіш	Дәстүрлі әдіс	Эмиль Реджио әдісі
Балалардың сөйлеу белсенділігі	Шектеулі, мұғалімнің басшылығымен жүреді	Балалар еркін сөйлеп, өз ойын жеткізеді
Сөздік қордың дамуы	Жаңа сөздер жаттауға негізделген	Балалар сөздерді контекст бойынша меңгереді
Диалог және қарым-қатынас	Мұғалім – оқушы жүйесінде ғана жүреді	Балалар арасында еркін пікір алмасу бар
Шығармашылық қабілеттер	Қалыптасқан ережелерге негізделген	Балалар өз идеяларын еркін ұсынады
Оқуға деген қызығушылық	Мұғалімнің бақылауында болады	Балалардың өзіндік зерттеуіне негізделген

Бұл салыстырмалы талдау көрсеткендей, Эмиль Реджио әдісі баланың белсенділігі мен шығармашылығын дамытуға ықпал етеді, ал дәстүрлі әдіс көбіне дайын ақпаратты меңгеруге бағытталған.

Қорытындылай келе, Эмиль Реджио педагогикасы балалардың байланыстырып сөйлеуін дамытуда ерекше тиімді әдістердің бірі. Бұл әдістің негізгі ерекшелігі – баланы толыққанды тұлға ретінде қарастырып, оның шығармашылық қабілеттерін дамытуға, өз ойын еркін білдіруіне мүмкіндік беруі. Реджио әдісінің негізінде бала тек ақпаратты қабылдаушы емес, өз бетінше зерттеп, қоршаған ортаға қатысты өзіндік көзқарасын қалыптастыратын белсенді тұлға ретінде қарастырылады.

Визуалды коммуникация құралдарын, жобалық жұмыстарды, әңгімелеу мен драматизацияны қолдану балалардың сөздік қорын байытып, олардың сөйлеу қабілеттерін жетілдіруге ықпал етеді. Сонымен қатар, бұл әдіс балалардың танымдық және әлеуметтік дағдыларын дамытуға көмектеседі. Балалар өз ойларын тек сөзбен ғана емес, сурет, мүсін, музыка, қимыл және басқа да тәсілдер арқылы жеткізетін болғандықтан, олардың сөйлеу әрекеті жан-жақты дамиды.

### Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Малгуцци Л. Сто языков детей: Подход Реджио Эмилия к образованию детей младшего возраста / Пер. с англ. – Нью-Йорк: Ablex Publishing, 1996. – 320 с.
2. Гандини Л. Инсайты и вдохновение из Реджио Эмилия: Истории учителей и детей Северной Америки / Пер. с англ. – Бостон: Davis Publications, 2005. – 278 с.
3. Васильева М. И. Развитие речи детей дошкольного возраста: теория и методика обучения. – М.: Академия, 2013. – 352 с.

4. Смирнова Е. О. Психология дошкольника: развитие речи и общения. – СПб.: Питер, 2014. – 288 с.
5. Оспанова Б. С. Мектепке дейінгі ұйымдарда балалардың байланыстырып сөйлеуін дамыту әдістері // Қазақстан педагогикалық журналы. – 2020. – №2. – Б. 34-41.
6. Абишева А. Т. Визуалды коммуникация құралдары арқылы мектепке дейінгі жастағы балалардың тілін дамыту // Педагогика және психология журналы. – 2018. – №4. – Б. 67-75.
7. Брунер Дж. Развитие речи у детей: исследование процесса овладения языком / Пер. с англ. – Оксфорд: Oxford University Press, 1983. – 301 с.
8. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка / Пер. с фр. – М.: Прогресс, 1991. – 248 с.
9. Edwards C., Gandini L., Forman G. The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation. – Praeger Publishers, 2012. – 416 p.

## ӘОЖ 372.881.1

### **Ж.АЙМАУЫТОВТЫҢ ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ: ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫ ЖӘНЕ ӘЛЕМДІК ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСТАНЫМДАРМЕН САБАҚТАСТЫҚ**

**Сарқыт Еламан Мұратбекұлы**

[sarqytov@mail.ru](mailto:sarqytov@mail.ru)

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, Филология факультеті, 6В01717 «Қазақ тілі мен әдебиеті» тобының 4-курс студенті, Астана, Қазақстан  
Ғылыми жетекшісі – Қапантайқызы Ш.

Жүсіпбек Аймауытов – қазақ тілін оқыту әдістемесін қалаушылардың бірі. Еңбек жолында 1922 жылдан 1924 жылға дейін Қарқаралыда мұғалім ретінде, ал 1926-1929 жыл аралығында Шымкенттегі педагогикалық техникумның директоры қызметін атқарған. Әдіскер осы кезеңдегі жұмыс тәжірибелерін кейін бірнеше ғылыми мақалалары мен оқу құралдарына арқау етті.

Ғалым Ф.Оразбаеваның пікірінше, Ж.Аймауытовтың қазақ тілін оқыту мәселелеріне қатысты еңбектерін шартты түрде келесі топтарға жіктеуге болады:

1. Қазақ тілін сапалы әрі тиімді оқытуға байланысты жазылған еңбектер: «Тәрбиеге жетекші», Орынбор, Қазмембас, 1924; «Ана тілін қалай оқыту керек?» («Жаңа мектеп», 1925 №2); «Тіл туралы» («Еңбекші қазақ», 1928, 23 ноябрь).

2. Қазақ тілін әліптен бастап үйрету мен дыбыстарды үйрету әдісіне арналған еңбектер: «Қазақша хат таныту әдісі» («Жаңа мектеп», 1927, №2), «Жаңа әліпті тез үйрету жолы» («Жаңа мектеп», 1929, №4).

3. Қазақ тілін жүйелі түрде оқытуға бағытталған еңбектер: «Комплекспен оқыту жолдары», Қызылорда, Қаз. Баспасы, 1929; мақаласы: «Комплекс жүйемен сабақ беру тәжірибеміз» («Жаңа мектеп», 1928, №1) және т.б. [1, 167 б.].

Ағартушының білім алушыларға ана тілін меңгерту, сауатты жазу мен емле ережелерін үйретуге бағытталған бірқатар ғылыми еңбегі білім беру кеңістігінде күні бүгін де өзектілігін жойған жоқ. Оған ғылыми жұмыстарында ұсынылған кеңестер мен ой-пікірлердің қазіргі қолданыстағы жаңартылған білім беру мазмұнымен тікелей үндес келуі де дәлел.

Мәселен, 1925 жылы жарық көрген «Ана тілін қалай оқыту керек?» мақаласына зер салайық. Мақалада автор күнделікті сабақта қолдануға ыңғайлы әмбебап әдістер жүйесіне ерекше назар аударған. Автордың жазуынша, қандай да бір нәрсені үйренуде оқушының зейін шоғырландыру қабілеті ғана емес, сонымен қатар сол мәліметті жан-жақты игеру, әртарапты ақпарат қабылдау мүшелерін қозғау маңызды. Бұл әрекетті «саңылау мүшелер арқылы қабылдау» деп танып, оған көз, құлақ, тіл, мұрын және қолды (денені) жатқызады. Мәселен, балаға айтып түсіндіру (құлақпен тыңдай алу үшін), жазып беру (көзбен көру үшін), тақырып аясында тікелей диалог құру (тілін қозғау үшін) және өзіне жазғыза